

Zel t aal dik in odder komen mit Grunneger Bouk en Toal?

Veuraal nait achterover zitten goan

■ GRUNNEN – Ie mouten nog van mie waiten, wat der bie mien onderzoek noar t Grunneger Bouk zegd is over hou t wieder goan kin, mout of zel. Teminnet: wat gounend, dij der zulm veul veur doun of mor hail gewoon leesder binnen, riep en gruun, old en jong, doar over mainden.

Door Johan Poppen

Der wazzen veur nog nait de helfte optimisten bie. Dat kin k joe vot wel in t aalgemain zegen. Nou lopt t voak aans as ie dinken. Wel haar bie veurbeeld in 1973 docht, dat de stichting Grunneger Toal der vandoag de dag zó biestoan zol? Gain aine ja. Gain wonder, dat over de toustand in zeg mor t joar 2000 weer hail verschaaiden docht wodt. De vroege was: hou zain ie de toukomst van t Bouk?

Nait best. Minsen willen tillevisie kieken.

Goud, as zoveul lu zok der veur inzetten.

Nog n poar generoaties en belangstellen gaat achteroet.

Goud. Gaaist toch nait mit n beeldscherm in toentje zitten? Leven en lezen scheelt maar een letter: geen leven zonder lezen.

Optimisme, zolaank minsen als Groenbroekt vol hollen kinnen.

As der nait hail veul aandacht is veur kwaliteit, den kinnen wie der wel mit ophollen. Doarom bin ik bliede mit 'Krödde'. 'Toal en Taiken' mout oppazen, aans 'vulgariseert' dat in zien proza- en poëzie-biedroagen.

Wat dochten vieftien van dij lutje honderd leesders over de toukomst van heur streektoal?

▲ D.S. Hovinga
...met 'Oogst van mien aner laand' kwam de waardering voor de Toal in al zijn omvang...

Hopeloos, mor nait ernsteg. Slecht: olle oetdrokkens verdwienen woarst bie staaft. Slim duuster, gain hollen meer aan. Forceren is zinloos: toal let zok nait dwingen. Mit de vraauw proat ik Grunnens, mit kinder Nederlands. Dat zegt genog.

Grunnen is 'Stamtoavel', mor ook 'Sloaperstil'. Wie kinnen nait zunder baaide. Net als het Fries officieel erkennen, anders is de toekomst somber. Druk op provinciale staten uitoefenen.

Toal op schoule oetbraaiden noar oardriekskunde en geschiedenis, biologie, joen aigen omgeven. Gerichte opdrachten geven aan auteurs, vertoalens moaken van hoogtepunten oet wereldliteratuur.

Geefons streektoalfunctionoares wat meer armslag. t Liekt aalmaal dik in odder, mor veuraal nait achterover zitten goan.

t Wodt voor veul minsen meer en meer n veurrecht ook de

aigen toal te beheersen den n handicap, dij je laifst zo wied meugelk votstoppen willen. Streektoal het toukomst, as ze nait allinneg cultuur-fenomeen is, mor ook voertuig van gedachten.

Stief aan t waark blieden: meer oavends mit cabaret, film over t laand, meziek, schrieversnacht.

Komt aal meer in n folkloristisch houkje en verdwient as levende gebruikstoal aal meer.

Haal haar uit het standjes-isolement. De Groninger moet in eigen taal geloven, er is niets minderwaardigs aan.

Subsidies helpen toal nait, wel rusteg deurgruien loaten. Nait as twijderangs behandelen loaten. Roemte geven op schoul, in kerk, in roadzoal.

Zolaank kinder nog noamen kriegen als Pascal en Angelique, zai ik t duuster in.

Veurleste vroege: wat mout of kin der aan doan worden?

In kraande tentoonstellens bespreken in t Grunnegers.

Meer aandacht veur andere genres: schaaubörg, video.

Via Radio Noord meer korte stukjes in typisch mooi Gronings.

Teneelstökken binnen aan vervangen tou. Je berieken zo n bult minsen, dij nooit Grunnens lezen.

Een mooi plat en modern programma op Radio Noord.

Begin met grammatica, ga taalvervuiling tegen. Gronings wordt te vaak verbasterd.

Grunnens is voak te veul vertoald Hollands, zoas: opletten in ste van: pazen; snel: gaauw; achter elkoar: achter nander; keer op keer: moal op moal; verplaatst: verzet; en verder: wieder.

Niet de achtergestelde uithan-

gen. Wie moet ons serieus nemen, als we het zelf niet doen? Laten we trots zijn op ons Groningschap en niet in onze schulp kruipen ten opzichte van 'Hollanders'.

Körde woare cursiefjes. Nait allinneg verhoalen, mor echt nijs.

Ieder moet voor de provincie doen, wat in zijn of haar vermogen ligt. Dat kan ook zeer wel zonder voortdurend Gronings te praten. Er is hier zoveel meer dan stugheid en degelijkheid.

Mijn hele levensinstelling is deze: anderen te overtuigen van de creativiteit en 'speelheid' van Groningers. Als ik tijd had, zou ik er boeken over willen schrijven...

In 'Toal en Taiken' staaft te veul over Hogelaand en Westerketaaier, te waaineg over Westerwolte en t Oldambt.

Minsen mouten deur kriegen, dat Grunnens gain veraarmen, mor n verrieken van joen toal is. Ollers loaten zain, dat je der op schoul wat mit doun mouten. Konsekwenter Grunnens proaten en schrieven, ook over poletiek.

Weer n goud Grunneger programma op Radio Noord. En as der Nederlands sproken worden mout, den Nederlands en gain Hollands. t Kin best n goud wicht wezen en ze verstaat meschain heur vak ook wel, mor ze prat as n eelske medde.

Ollen mouten heur kinder Grunnens leren en gain Nederlands, want dat kinnen ze zulm voak nait.

Grunneger cultuur in een breed perspectief presenteren, met als onderliggende gedachte: leer ze me kennen. Geef een fraai geïllustreerd tijdschrift uit à la 'Ostfriesen-Magazin'. In winkels, als klant t wil, be-

dain'n vrijheid geven Grunnegers te proten. Nig teveul Grunnegers zoas de Stamtaovel dat daait.

De toekomst van de streektoal: vermoedelijk een opleving als gevolg van het zoeken naar veiligheid. Kulturele en taalverschillen geven de maatschappij veelkleurigheid. Kan echter misbruikt worden door mensen tegen elkaar op te zetten en/of te stigmatiseren - altijd oppassen dus. Accent ligt op de gezamenlijke belangen; voor de kwaliteit van het bestaan, waarbij een ieder de taal kan gebruiken, die hem of haar het beste ligt.

Alderleste vroege: Wat kinnen of willen ie der zulm aan doun? Ik bin bie mie t bedenken.

Ik keek vrouger eerst mien volk der op aan, k wol gain bok schaiten. Dij ollen vuilen zok den op heur gemak en men kon veul beter zoaken doun en doar ging t om. Plat proaten doar woar t meugelk is. Men mout zok zulm blieden in aale situaties.

k Wil ales wel doun, as t man gain vergaodern is.

Een briefschrijfster reageert aldus: We spraken vroeger thuis Gronings, maar ik zag het verband alleen maar met een lollig toneelstuk op de jaarlijkse zanguitvoering. Dat je je hele hart en ziel ook in het Gronings in een gedicht kunt leggen, daar werd ik niet op geattendeerd.

Het begon zeventien jaren geleden met een bundel van Derk Sibolt Hovinga: 'Oogst van mien aner laand', die ik cadeau kreeg. Toen kwam de waardering voor onze taal in al zijn omvang, lezen en zingen. Ik voelde het: dit moet iedereen weten. En dat lukte met Truus

▲ ...een tijdschrift als het 'Ostfriesen-Magazin'...

Kremer.

Dat deze afzendster mevrouw Ep Ruiter is, zal ingewijden nu duidelijk zijn. Als duo (zang en pianospel) trokken genoemde dames jarenlang door de regio, onder het motto 'Snikke komt van Stad'. We hebben veel mensen bereikt en ook wakker geschud. Dat heeft men ons herhaaldelijk verteld.

As ze mor wakker blieden den. Krekt as de leste twij antwoordgevers:

Gewoon deurgoan mit proaten. Dat dou ik zulf ook te waaineg...

Wat ik der zulm aan doun kin? Ons kinder proaten Grunnegers!

Doar mout t ja van komen. Al bin k wel benijd, houveul kinder dit verhoal nou ook lézen hebben. Ach, k blief nait aan t onderzuiken! Ie mouten mit aal dij antwoorden op mien vroege ook joen aigen veurdail mor doun. Veuraal doun! En der nait bie achterover zitten goan. Dat maag allinneg eefkes, as joen Grunneger Bouk hail mooi is...

Streektoal

11-11-07